

Territoriaalisuus poliittisena viitekehyksenä: Pohjois-Italian autonomiset liikkeet

JUSSI S. JAUHAINEN

Maantieteen laitos, Turun yliopisto (Suomen Akatemia)

Italiassa vaikuttavista autonomiaa ajavista liikkeistä keskusteltiin laajemmin 1960-luvun loppupuolella liittyen Etelä-Tirolin itsenäisyyttä ajaviin separatisteihin ja jossain määrin myös Sardiiniassa ja Sisiliassa vaikuttaviin liikkeisiin (Rokkan & Urwin 1982). Pohjois-Italiaan autonomiaa ajava Lega-liike ponnahti kansainväliseen tietoisuuteen keväällä 1992, kun puolueeksi järjestäytynt Lega Nord sai suuren kannatuksen Italian parlamenttivaaleissa. Tähän liittyen Lega-liikkeistä ilmestyi artikkeleita niin koti- kuin ulkomaisissa sanoma- ja aikakauslehdissä, joista lukija sai helposti käsityksen, että liikkeet olivat syntyneet nopeasti ja varsin tyypilliseen tapaan julkinen sana esitti itse liikkeiden toiminnasta ja tavoitteista varsin yleistävän kuvan.

Suomessakin tunnetuksi tulleiden Lega-liikkeiden synty- ja kehitystausta on jäänyt sanomalehtien artikkeleissa (esim. Savolainen 1993) huomiotta, jolloin selkeää ja tarkkaa analyysiä Lega-liikkeiden kehityksestä sekä niiden autonomisista tai separatistisista pyrkimyksistä on ollut mahdoton tehdä. Tarkastelen tässä katsauksessa uusia 1980- ja 1990-luvuilla Pohjois-Italiassa kehittyneitä liikkeitä, joiden tavoitteena on ollut autonomian lisääminen alueellaan. Selvitän erityisesti territoriaalisuutta näiden liikkeiden poliittisena viitekehyksenä ja yhteenkokoavana piirteinä. Territoriaalisuudella käsitan tässä yhteydessä autonomisten liikkeiden itsensä ilmoittamia territorioon (mm. paikallisyhteisö, kotiseutu, paikkakunta, paikallisuus, paikkakunnan historialliset tekijät) tai hieman sitä laajempaan alueeseen (alueellisuus, regione eli 'lääni') sidottuja liikkeiden toimintamotiiveja.

Vaikka selvitänkin tarkkaan Lega-liikkeiden alueellisen kannatuksen leviämisen, en lähde tarkastelemaan sitä perinteisenä maantieteellisenä tutkimusongelmana eli miten jonkin ilmiön alueellinen leviäminen on tapahtunut, sillä varsinainen tavoitteeni liittyy termin territoriaalisuus analysointiin osana näiden liikkeiden toimintaa, jonka näen tärkeämpänä kuin pelkän alueellisen leviämisen kuvauksen (vrt. Williams 1985: 133). En toisaalta lähde tässä yhteydessä tarkastelemaan valtion, territoriaalisuuden tai kansallisuusaatteen rakentumisen teorioita suppeammista (Nairn, Sack) tai laajemmista (Hartshorne, Marx, Wallerstein) lähtökohdista käsin, vaan pyrin ana-

lysoimaan territoriaalisuutta poliittisena strategia- na ja tämän strategian merkitystä Lega-liikkeiden kehittämisessä (Taylor 1985). Sanan territoriaalisuus valinnan taustalla on Lega-liikkeiden peruskäsitteenä ollut italian kielen sana territorio, jonka kääntäminen muille kielille on vaikeaa. Sen merkitys on lähellä käsitettä lokaliteetti (engl. locality), mutta se on tätä aavistuksen alueellisesti laajempi. Olen kenties kaventanut ja sitonut territoriaalisuuden varsin yksinkertaisesti ja suoraviivaisesti alueeseen, mutta tarkoituksena onkin esittää, miten territoriaalisuus kokoavana poliittisena terminä on ollut Lega-liikkeitä yhteensitova voima, vaikka itse termin sisältö on vaihtunut useaan otteeseen. Lega-liikkeiden territoriaalispohjaisen ideologian vaihtuessa pyrin selvittämään uusien strategioiden liittymäkohtia mm. etnoregionalismiin, regionalismiin, konfederalismiin ja mekaaniseen federalismiin.

Tarkemmin keskityn Lega-liikkeiden syntyyn ja kehitykseen alkaen vuodesta 1980, jolloin niistä ensimmäinen, *Liga Veneta*, perustettiin Pohjois-Italian itäosassa. Seuraan niin tämän ensimmäisen kuin sitä seuranneiden Lega-liikkeiden poliittisten piirteiden kehitystä ja niiden kannatuksen alueellista leviämistä. Syvällisemmän analyysin kohteena Lega-liikkeistä ovat *Liga Veneta*, joka perustettiin ajallisesti ensimmäisenä ja joka toimi alkuvaiheissa mallina sitä seuranneille Lega-liikkeille. Toisena analyysin kohteena on tätä 1980-luvun puolivälissä seurannut *Lega Lombarda*, jonka myötä Lega-liikkeiden suosio kasvoi suuresti. Kolmantena analyysin kohteena ovat autonomiset Lega-liikkeet 1990-luvun alussa yhteen koonnut kattojärjestö *Lega Nord*, joka toi Lega-liikkeet maailmanlaajuiseen tietoisuuteen ja josta on kehittynyt erittäin nopeasti yksi Italian suurimmista poliittisista vaikuttajista 1990-luvun alkuvuosina. Aikajaottelussa käytän hyväksi Diamantin (1993) laajaa tutkimusta. Erityistarkastelun kohteena on territoriaalisuuden merkitys Lega-liikkeissä ja se, miten se on kehittynyt katsauksessa vuoden 1993 puoliväliin asti.

Italian (sisä)poliittinen tausta ja autonomisten liikkeiden synty

Moderni Italia on suhteellisen nuori valtio, alle 130 vuoden ikäinen, ja erityisesti sen pohjoisosat

ovat olleet viime vuosisatojen ajan useiden vieraiden valtioiden hallussa, ajateltaessa vaikka myöhäisen keskiajan espanjalaisia sekä ranskalaisia ja itävaltalaisia 1800-luvulla. Myös 1900-luku on ollut levotonta aikaa ja Italian pohjoisosien rajat ovat vaihtuneet maailmansotien jälkeen. Tämän kehityksen huomiotta jättäminen on luonut kentässä harhaisen kuvan Italiasta yhtenäisenä kansallisvaltiona. Toisen maailmansodan jälkeen perustetussa Italian tasavallassa poliittinen valta on varsin suuresti keskittynyt maan keskushallinnolle (hallitus, senaatti ja eduskunta) ja kuntatasolle (kunnanhallitus ja -valtuusto). Alue-tason poliittinen valta on varsin vähäistä verrattuna edellä esitettyihin elimiin. Itse asiassa maa jaettiin vasta vuonna 1970 20 alueyksikköön eli 'läänin' (regione), joihin valittiin aluevaltuustot (consiglio regionale). Näistä 20 läänistä viidellä on laajempi autonomia ja ne ovat Sisilia, Sardinia, Trentino Alto Adige, Valle d'Aosta ja Friuli-Venezia Giulia (kuva 1). Läänit on jaettu lisäksi yhteensä 96 provinssiin (provincia), jotka koostuvat useista kunnista. Tämä lisää aluehallinnon monitasoisuutta, mutta toisaalta myös tuo siihen päällekkäisyyttä.

Moderni Italia on ollut kautta aikojen myös taloudellisesti jakaantunut alue. Yleisenä piirteenä on se, että pohjoinen on ollut varhaisemmin teollistunut ja vauraampi, kun taas etelä on ollut maaseutuvaltaisempi ja köyhempi. Italian teollistuksessa voimakkaasti 1960-luvulla maan taloudellisen kasvun voimakkaana keskuksena oli 'teollinen kolmio' Milano-Genova-Torino, jonne virtasi väkeä köyhästä etelästä Italian 'suuren muu-

ton' aikana. Tultaessa 1980-luvulle massateollisuus oli ajautumassa kriisiin, muuttoliike oli pysähtynyt, mutta lähes kaikki etelästä tulleista jäivät pohjoiseen asumaan. Varsinkin 1970-luvun loppupuolelta lähtien on tätä selkeää, tosin liian yleistävää maan kahtiajakoa muuttanut maan keskiosien *Terza Italia*, joka on noussut tärkeäksi taloudelliseksi alueeksi perustuen pienten kaupunkien erikoistuneeseen ja joustavaan tuotantoon pienteollisuuden alalla. Tämän Keski-Italian voidaan katsoa ulottuvan Toscanan, Umbrian ja osittain Emilia-Romagnan, Marchen, Latiumin ja Abruzzin lääneihin (kuva 1).

Myös kulttuurisesti ja kielellisesti Italia on hyvin heterogeeninen alue, sillä se jakaantuu neljään päämurrealueeseen ja lukuisiin paikallisiin murteisiin. Käsite 'italian kielen murre' voi olla harhaanjohtava monille tilannetta tuntemattomille siinä mielessä, että murteet poikkeavat yleiskielestä niin paljon, ettei niitä juurikaan voida edes ymmärtää osaamalla pelkkää yleiskieltä. Pohjois-Italian valtamurteina ovat dialetto del Nord (lombardo, piemontese, ligure, emiliano-romagno, veneto ja trentino), ladino (friulani ja dolomiti-co), joiden lisäksi sen länsiosissa puhutaan provensaalia, franco-provensaalia ja koillisosassa saksaa. Fasismin aikana yleisitalian käyttöä painostettiin ja sitä levitettiin väkisin joka puolelle maata, mutta tästä huolimatta tultaessa 1950-luvulle suurin osa italialaisista kommunikoi pääasiallisesti jollakin murteella. Vasta television leviämisen myötä yleisitalian käyttö on yleistynyt, mutta vielä suurena osana maata, varsinkin sen pohjois- ja eteläosissa, on murteiden ja 'italiani-

Kuva 1. Italian aluehallinnollinen jako.

soituneiden' murteiden käyttö yleistä. Myös yleisitalian perusteena on murre eli 1300-luvulla puhuttu fiorentinin murre (Dardano & Trifone 1989: 45–47). Oma murre on ollut kautta aikojen yksi tärkeimmistä italialaisista alueeseen sitovista ja yhdistävistä elementeistä.

Poliittisesti Italia on hyvin fragmentoitunut ja se on tunnettu lyhytaikaisista hallituksistaan. Toisen maailmansodan jälkeinen valtapuolue on ollut oikeistolainen, katolinen kirkkoon ja kommunismin vastustukseen tukeutunut *Democrazia Cristiana* (DC), jonka voimahahmo Giulio Andreotti on ollut useaan otteeseen maan pääministerinä aina 1980-luvulle saakka. DC:n vastapoolina olivat erityisesti 1970-luvulla kommunistit, jotka esiintyivät yhtenäisenä puolueena 1980-luvun loppuun asti. *Partito Comunista Italiano* (PCI) jakautui Itä-Euroopan ja Neuvostoliiton hajoamisen myötä jakaantui kahteen linjaan, jotka ovat *Rifondazione Comunista* (RC) ja *Partito Democratico della Sinistra* (PDS). Maan johtoon nousi ensimmäistä kertaa sosialistipuolue *Partito Socialista Italiano* (PSI) 1980-luvulla. Näiden lisäksi Italiassa on lukuisia muita puolueita, joista mainitsen tässä yhteydessä vain osan eli 1950- ja 1960-luvuilla merkittävässä asemassa olleet oikeistolaiset *Partito Liberale Italiano* (PLI) ja *Partito Repubblicano Italiano* (PRI), uusfasistien puolue *Movimento Sociale Italiano* (MSI) ja 1980- ja 1990-lukujen kuluessa liikkeiden pohjalta syntyneet *Verdi*, *La Rete* *Legha Nord* sekä uusi poliittinen ilmiö *Forza Italia*.

Autonomiaa ajavien Lega-liikkeiden synty Pohjois-Italiassa: Liga Veneta

Autonomialiikkeillä ei ollut suurtakaan merkitystä Italiassa ennen 1970-luvun loppua, vaikka separatistisia ja autonomisia liikkeitä esiintyikin maan koillisosassa ns. Etelä-Tirolin alueella sekä Sisiliassa ja Sardiniasa. Autonomisten liikkeiden synty ja kehittyminen Pohjois-Italiassa 1970-luvun lopussa ja 1980-luvun alussa on summa lukuisista tekijöistä, joista yhtenä tärkeimmistä oli selkeän ja voimakkaan läänitason hallinnon puute, jolloin keskushallinnolle jäi suuri valta päätettäessä läänien kehittämisestä ja tulonsiirrosta eri alueiden välillä. Tärkeimpänä esimerkkinä tästä oli vuosikymmeniä pitkä Mezzogiorno-projekti, jossa pyrittiin voimakkaalla valtion taloudellisella tuella luomaan Etelä-Italiaan suotuisa taloudellinen kehitys erityisesti teollisuuden perustuen. Näin tietyillä Pohjois-Italian alueilla oli tarve saada äänensä kuuluviin maan keskushallinnossa. Talouden restrukturaatio Pohjois-Italiassa merkitsi sitä, että työnantajien määrän tarve väheni ja työttömien määrä kasvoi, mikä ki-

risti tilannetta monilla paikkakunnilla paikallisen väen ja Etelä-Italiasta tulleiden siirtolaisten välillä. Keskushallinnon voimakkaasti ajama yleisitalian käyttö herätti vastustusta ja monilla Pohjois-Italian paikkakunnilla syntyi kieliyhdistyksiä ja perinneseuroja, joissa kerättiin omaan paikkakuntaan liittyvää tietoutta ja pyrittiin aktiivisesti vaalimaan oman paikkakunnan perinteitä, kuten murretta ja yhteisjuhlia. Toisaalta 1960- ja 1970-luvuilla perinteisesti voimakas poliittinen vaikuttaja katolinen kirkko (ja samalla DC) alkoi menettää otettaan väestön ideologisena viitekehityksenä, minkä seurauksena osa väestöstä muuttui ns. liikkuvaksi äänestäjäkunnaksi (Diamanti 1993). Italian mukanaolo Euroopan Yhteisössä toi myös lisäaspektin paikallisten poliittisten liikkeiden kehitykseen, sillä EY nähtiin yhtenä mahdollisuutena taloudellisen tuen saamiseksi omalle alueelle.

Tultaessa 1970-luvun loppuun Italian sisä- ja aluepoliittinen tilanne oli muodostunut sellaiseksi, että Pohjois-Italian länsiosassa sijaitsevan Veneton läänissä syntyi ensimmäinen merkittävä poliittinen liike, joka otti laajan autonomian tavoittelun ja territoriaalisuuden liikkeen peruspilariksi. Tämän poliittisen liikkeen kehittyminen liittyy niin vuoden 1979 europarlamenttivaaleihin kuin Italian kansallisiin vaaleihin vuonna 1983. Vuoden 1979 vaaleissa Venetossa paikallisesti orientoitunut liike *Union Valdotaïne* esittäytyi omana listanaan muiden puolueiden joukossa. Liikkeen johtaja Bruno Salvatori sopi muiden hajanaisten Venetossa olleiden alueellisten ja kulttuuristen liikkeiden kanssa, että ne keskittävät voimansa yhdessä nimenomaan *Union Valdotaïne* alle. Venetossa kulttuuriliike- ja -järjestö *Società Filologica Veneta* (Veneton filologinen yhdistys) osallistui vaaleihin *Union Valdotaïne* tunnuksen alla ja liikkeen edustaja Achille Tramarin sai ilman mainoskampanjaa yli 8 000 ääntä. Tämä Veneton filologinen yhdistys oli venetolaisen historian tutkimista ja veneton kielen (so. murteen) vaalimista ajanut yhdistys, joka aktivoitui 1960-luvulla järjestäen kursseja ja tutkimusseminaareja keskittyen aiheisiin, »jotka italialainen koulujärjestelmää kieltää: venetolainen kulttuuri, historia ja kieli». Tämä suosion laajuus merkitsi sitä, että *Società Filologica Veneta* päätti organisoiutua uudessa muodossa ja tammikuussa 1980 perustettiin Liga Veneta, ensimmäinen Lega-liike Pohjois-Italiassa ja se osallistui vuoden 1980 aluevaaleihin saaden niissä yli 14 000 ääntä (Diamanti 1993: 43–52).

Liga Venetan poliittisen ideologian peruspilarina oli etnoregionalismi, jolla liike tarkoitti Veneton alueen ymmärtämistä eräänlaisena etnisenä yhteisönä sen historiallisen identiteetin kaut-

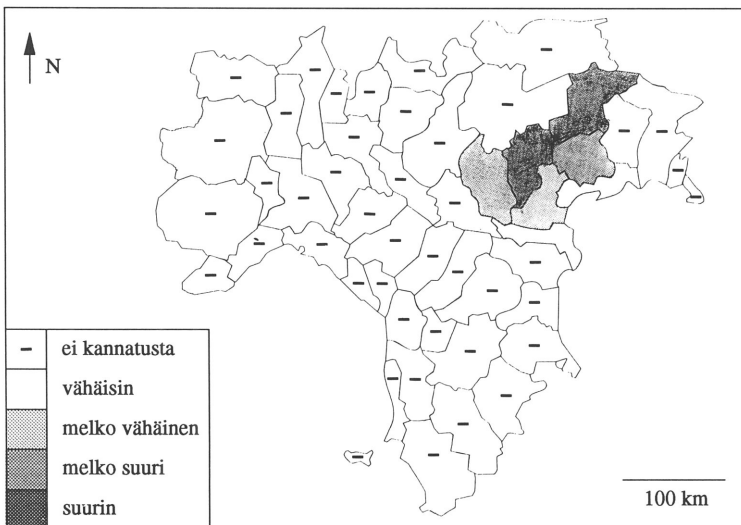
ta. Liga Veneta esitti poliittisena tavoitteenaan liittovaltion, joka käytännössä merkitsisi laajan, erityisesti kulttuurisen itsehallinnon myöntämistä Veneton läänin alueelle, 'venetolaisen valtion' nimissä, perustuen alueen historialliseen, kulttuuriseen ja antropologiseen erityisyyteen. Liikkeen itsensä tekemä määräytyminen on osoitus tietoisesta yksilöiden valitsemasta strategiasta, joka pyritään laajentamaan koskemaan koko yhteisöä eli tavoitteena on luoda ja vahvistaa kollektiivisen ideaaliyhteisön myyttiä (vrt. Paasi 1991: 302). Yksi Liga Venetan perustajista, Franco Rocchetta, esitti näkemyksensä seuraavaa:

»Nämä Legat on tulkittu väärin alueellisiksi. Itse asiassa ne esittävät tiettyjen eurooppalaisten kansojen pyrkimystä itsehallintoon, kansojen, jotka ovat saavuttaneet erittäin korkean modernisuuden ja tehokkuuden tason. Ne alueet, joita virallisessa hallinnollisessa kielessä kutsutaan lääneiksi, ovat itseasiassa valtioita, joissa asuu niiden kansa, joka on järjestäytynyt yhteisö ja joilla on kulttuurinen, kielellinen, sosiaalinen, taloudellinen, hallinnollinen ja institutionaalinen perusta. Haluan esittää asian selkeästi: meille Veneto, kuten Lombardia, Toscana ja Sisilia, on valtio samassa merkityksessä kuin Tanska, Ranska, Puola, Kreikka ja Hollanti» (Diamanti 1993: 52).

Veneton alueen perinteinen poliittinen alakulttuuri oli perua konservatiivipuolueen DC:n ja alueen väestön historiallisesta yhteydestä katolisen kirkon kautta, jolla oli merkittävät asema alueen kehityksessä, jonka perustana olivat pienet maatilat, pienet teollisuusyritykset ja varsin hajanainen asutus. Vuoden 1983 parlamenttivaaleissa Liga Veneta tarjosi alueellaan uuden (po-

liittisen) viitekehyksen, joka oli territoriaalisuus perinteisen uskonnollis-oikeistolaisen DC:n ja katolisen kirkon ideologian sijasta. Liga Veneta sai 4,2 % äänistä ja suurimman kannatuksen perinteisessä valkoisen Veneton kunnissa perustuen suureksi osaksi alueen suurimman puolueen oikeistolaisen DC:n vaalitappioon. Valkoinen Veneto koostui taloudellisesti hyvin kehittyneistä kunnista, joissa pienten yksityisyritysten määrä oli suuri ja joiden taloudellinen kehitys oli ollut suotuisa 1960- ja 1970-luvuilla verrattuna niitä ympäröivään alueeseen. Kuvasta 2 voidaan nähdä, miten Liga Venetan vahvimmat kannatusalueet olivat Veneton läänin pohjoisosat (Treviso 7,4 % ja Vicenza 5,9 %) ja miten liikkeen suosio oli alueellisesti varsin keskittynyttä (Diamanti 1993: 23–24). Kannatuksen alueellinen esiintyminen on esitetty jakamalla provinssit neljään luokkaan autonomisten liikkeiden saaman suhteellisen äänimäärän mukaisesti.

Vaalivoiton syitä olivat kasvava väestön huoli alueensa taloudellisesta kehityksestä, sillä Veneto oli jäänyt väliinputoajan asemaan keskushallinnon alueellisia tukia myönnettäessä. Lisäksi aiemmin tärkeänä ollut katolisen kirkon merkitys poliittisena viitekehyksenä oli vähentynyt. Liga Venetan selkeästi paikallisiin olosuhteisiin kohdistuva politiikka herätti äänestäjissä vastakaikua. Liga Venetaa äänestettiin, koska se tarjosi jotakin uutta taantuvalla alueella ja osa äänistä suunnattiin keskushallintoa ja sen voimakasta taloudellista tukea Etelä-Italiaan antavaa politiikkaa vastaan. Liga Veneta sai yhden kansanedustajan ja yhden senaattorin ajamaan liikkeen asioita valtakunnallisella tasolla. Liga Ve-

Kuva 2. Autonomisia liikkeitä äänestäneiden alueellinen jakautuma vuoden 1983 parlamenttivaaleissa. Kannatuksen suuruus provinssittain. (Diamanti 1993: 24).

netan suosio laski hieman vuoden 1984 europarlamenttivaaleissa ja vuoden 1985 aluevaaleissa. Tästä varsin pitkälle muutaman keskeisen henkilön varassa toimineesta ja kohtuullisen vähän organisoituneesta liikkeestä irtaantui osa, joka perusti uuden puolueen (*Union del Popolo Veneto*). Liikkeen suosio kariutui paljolti näihin sisäisiin erimielisyyksiin ja hajaannukseen eikä se saanut edustajia parlamenttiin enää vuoden 1987 vaaleissa (Diamanti 1993: 52–54).

Lega-liikkeiden vahvistuminen ja alueellinen leviäminen: La Lega Lombarda

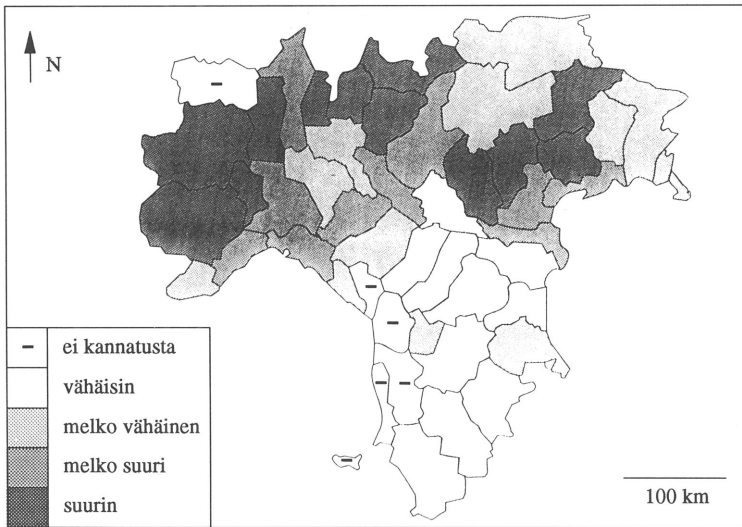
Liga Venetan saaman suosion myötä Lega-liikkeet alkoivat saada vastakaikua myös muualla Pohjois-Italiassa. Lombardian läänin pohjoisosan provinssissa (Varese, Como, Bergamo, Brescia) aloitti toimintansa Lega Autonomista Lombarda, jolle annettiin pian nimi *Lega Lombarda*. Se asetti vuoden 1985 aluevaaleissa (kunta ja provinssi) ehdokkaitaan muutamiin Varesen provinssin kuntiin ja varsinaiseen Varesen provinssiin, joka sijaitsee Lombardian luoteiskulmassa. Lega Lombarda sai yhteensä 2,5 % äänistä, mikä merkitsi yhden edustajan saamista Varesen provinssiin ja yhden kunnanvaltuuston edustajan saamista Varesen kaupunkiin ja Gallarateen (Biorgio 1991: 85). Varesen alueella vaikuttaneesta Lega Lombardan jäsenestä Umberto Bossista tuli pian koko liikkeen johtaja ja koko Lega-liikkeiden näkyvin henkilö. Samaan aikaan myös Lombardiasta länteen sijaitsevan Piemonten läänissä perustettiin sinne autonomiava liike *Arnassita Piemontesa*, jonka perustajasta ja johtajasta Roberto Gremmosta tuli Lega Lombardan liittolainen (Diamanti 1993: 55–56). Näiden molempien liikkeiden perustaminen noudattaa paljolti samaa kaavaa kuin edellä esitetty Liga Venetan synty, perustuen paljolti harvoihin johtajiin ja useiden paikallisten järjestöjen kerääntymiseen yhden nimikkeen alle. Niin Piemonten kuin Lombardian sosio-ekonominen tilanne ja alueiden metropolien Torinon ja Milanon voimakkaat perinteet puoluepolitiikassa johtivat siihen, että liikkeiden alkuvaiheen kehitys tapahtui läänien periferiassa, erityisesti koskien Lombardiaa.

Alkuvaiheissa kummankin liikkeen ideologiansa mallina oli Liga Veneta ja sen määrittelemä etnoregionalismi, mutta myöhemmin erittäin tärkeäksi nousi Lega Lombarda ja sen johtaja Umberto Bossi, joita Liga Veneta tuki myös taloudellisesti. Lega Lombardan alkuperäisenä ideologiana oli lombardialaisen kulttuurin, historian ja kielen vaaliminen sekä lombardialaisten sosiaalisten ja moraalisten arvojen puolustaminen kaikkia näitä uhkaavia tekijöitä vastaan. Bossi

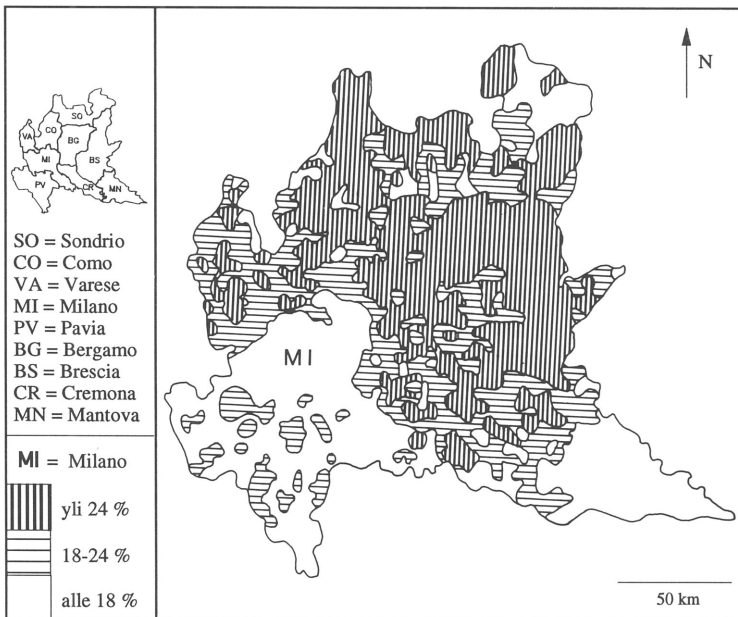
näki välttämättömäksi liikkeen etenemisen oman kielellisen identiteetin löytämisen kautta (Biorgio 1991: 67). Kielellisen identiteetin kautta löydettäisiin myös lombardialaisuuden identiteetti, joka olisi askel kohti autonomiaa, eli kuten Lega Lombardan alkuvaiheen toteamuksena oli: »Ei ole väliä minkä ikäisiä olette, mitä työtä teette tai mikä poliittinen tausta teillä on: se millä on merkitystä on se, että olette – olemme – kaikki lombardeja.» (Vimercati 1991: 18). Myöhemmin Bossi kuitenkin havaitsi, ettei pelkkä etninen identiteetti ole riittävä tekijä kohti autonomiaa, joka luonnollisesti oli Lega Lombardan tavoitteena. Kielellinen perusta Lombardian identiteetin muodostamiseksi oli käytännössä mahdotonta lukuisten erilaisten murteiden vuoksi ja tämän lisäksi historiallisten perinteiden käyttö 'lombardialaisuutta' yhdistävänä tekijänä oli vaikea tehtävä, sillä lähes puolet Lombardian väestöstä asui Suur-Milanon alueella.

Kuten edellä on jo todettu, vuoden 1987 parlamenttivaaleissa Veneton alueen autonomiset liikkeet kärsivät tappion hajaannuksen myötä saaden yhteensä 3 % äänistä. Ne jäivät vaille edustajia senaatissa ja eduskunnassa. Piemontessa sen kaksi autonomista liikettä Union Piemontesa ja Piemont Autonomista saivat yhteensä hieman yli 4 % äänistä, mutta liikkeiden hajanaisuuden vuoksi he eivät saaneet edustajia parlamenttiin. Lombardiassa Lega Lombardan äänimäärä jäi 3 %:iin, mutta liikkeen alueellisesta keskittyneisyydestä johtuen Lega Lombarda sai läpi kaksi edustajaa: Bossi valittiin senaattiin ja Leoni eduskuntaan. Kuten kuvasta 3 voidaan havaita, autonomisten liikkeiden leviämisen on laajentunut alueellisesti vuodesta 1983 ja niiden suosio oli suurin Venetossa (ylittäen 4 % ydinalueellaan Vicenzassa, Trevisossa ja Veronassa), Piemontessa (ylittäen 5 % Torinossa, Vercellisissä ja Cuneossa) ja Lombardian pohjoisosissa (ylittäen 7 % Varesessa ja Bergamossa). Kuvasta 4 voidaan tarkastella tarkemmin Lega Lombardan suosion alueellista jakautumista. Suosio keskittyi Lombardian pohjoisosiin. Varesen ja Bergamon provinssien kunnissa sen suosio oli tasaisesti yli 5,5 %, suureksi osaksi myös Comon provinssissa ja joissakin Sondrion kunnissa. Vain harvoissa Brescian, Milanon tai Pavian kunnissa suosio ylitti 1,5 %, eikä puolue ollut edes ehdolla Cremonan tai Mantovan provinssissa (Natale 1991: 98–99).

Vuoden 1987 vaalien tulos oli lähtökohta uuteen Lega Lombardan esiintymismuotoon, jota Bossi oli valmistellut jo vuodesta 1985 lähtien. Kollektiivisen ideaaliyhteisön rakentaminen oli kaatunut omaan mahdottomuuteensa Lombardiassa, joten liikkeen territoriaalista strategiaa oli hiottava. Viitekehyksenä oli edelleen territoriaa-

Kuva 3. Autonomisia liikkeitä äänestäneiden alueellinen jakautuma vuoden 1987 parlamenttivaaleissa. Kannatuksen suuruus provinsseittain. (Diamanti 1993: 25).

Kuva 4. Lega Lombardaa äänestäneiden alueellinen jakautuma vuoden 1987 parlamenttivaaleissa. (Natale 1991: 99).

lisuus, mutta se kavennettiin regionalismiksi aiemmin ideologisena perustana olleen etnoregionalismin sijaan. Myös regionalismi käsitteenä on väljä ja sitä on tulkittu laajemmin esimerkkinä valtioiden välinen aluepoliittisiin näkökulmiin kohdistuva talouspoliittinen yhteistyö ja suppeammin esimerkkinä konfliktit kansallisvaltion mekanismien ja paikallisten intressien leikkauskohdassa, kuten hallinnon ja paikallisen toiminnan suhde (Lehtinen 1987: 84). Regionalismiksi tulkitsen tässä yhteydessä territoriaaliselta poh-

jalta toimivan liikkeen, Lega Lombardan, pyrkimyksen määrätyn territorion ja sen resurssien hallintaan. Selkeimpänä erona etnoregionalismin on se, ettei siinä ole kulttuurisella ja etnisellä identiteetillä suurta merkitystä (vrt. Paasi 1991: 302 ja kulttuurisen regionalismin käsite ja Williams 1985: 120 ja regionalismin käsite).

Bossi hylkäsiikin puhtaan etnoregionalismin ja alueen historiallisen identiteetin Lega Lombardan ideologisena perustana, samalla ajatus läänistä valtiona jäi taka-alalle. Vuoden 1987 jälkeen

Lega Lombardan tie erosi niin Union Piemonteisasta kuin Union del Popolo Venetosta, joka jatkoi puhtaana etneregionalismin linjalla pyrkiyen veneton murteen käytön yleistämiseen. Union Piemonteiasta taas määritteli poliittisen ideologiansa seuraavasti:

»etnis-kulttuurinen piemontelainen identiteetti tarkoittaa kielen, kulttuurin, tapojen ja arvojen säilyttämistä ja vaalimista, se on etnisten ryhmien sopuisaa yhdessäoloa, laillisuutta, oikeutta ja niiden oikeuksien puolustamista... italialaisuus aiheuttaa uhan autonomioiden itsenäisyydelle painostamalla kulttuurisesti näitä arvoja» (Diamanti 1993: 59).

Lega Lombarda otti territoriaalisuuden viitekehyydeksi Lombardian asukkaiden yhteiset intressit ja lombardialaisuuden, joka perustui alueen sosio-ekonomiseen historiaan ja todellisuuteen. Tämä uusi määrittely tukeutui siihen, että alueella ja sen väestöllä oli ollut kautta aikojen merkittävä asema tuottajina, mutta sen asema oli ollut aina alistainen keskushallinnolle. Lombardiassa asui tuottajien kansa, joka oli vastakohta avustusten varassa toimivalle Etelä-Italialle. Territoriaalisuus merkitsi edelleen kollektiivisen yhteisön idean luomista, mutta ulospäin suuntautuvana, eli yhteisö muodostettiin muiden erillisuuden kautta, ei sisäisen samankaltaisuuden kautta. Lombardian läänistä muodostettiin alueellinen viitekehys, jonka identiteettiä, taloudellista kehitystä, hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta uhkasivat ulkoiset tekijät, kuten keskushallinto ja sitä tukevat instituutiot (perinteiset poliittiset puolueet, byrokraatia) sekä Etelä-Italia, joka uhkasi Lombardian työntekijöiden ja tuottajien hyvinvointia keskushallinnon Lombardiasta sinne siirtämien verovarojen takia (Diamanti 1993: 60–61). Tähän uuteen politiikkaan liittyi myös jyrkempi suhtautuminen niin EY:n ulkopuolisten siirtolaisten ja kuin Etelä-Italiasta koitoisin olevien siirtolaisten eli meridionaalien tuloon ja oleskeluun Lombardiassa.

Lombardian autonomiahankkeista tuli väline konkreettisten ongelmien ratkaisemiseksi, joita olivat alueen uudistamista kaipaava tuotantorakenne, supistuvat työmarkkinat ja kiristynyt sosiaalinen tilanne. Näin varsinainen autonomia ei ollut enää lopputavoite, vaan väline, jolla ratkaistaisiin Lombardian ongelmat. Käytännön tasolla autonomialla tarkoitettiin päätösvallan siirtoa keskushallinnolta Lombardian läänille ja alueen asukkaiden suosimista muihin nähden. Oman päätösvallan avulla Italian kehityksen veturina toiminut Lombardia pystyisi jakamaan verokeräytymän oman alueensa sisällä ja pystyisi laatimaan oman eläkejärjestelmän (Lombardia autonomis-

ta 1988). Tämä oli selvä hyökkäys keskusvallan alueellista tulonsiirtopolitiikkaa kohtaan.

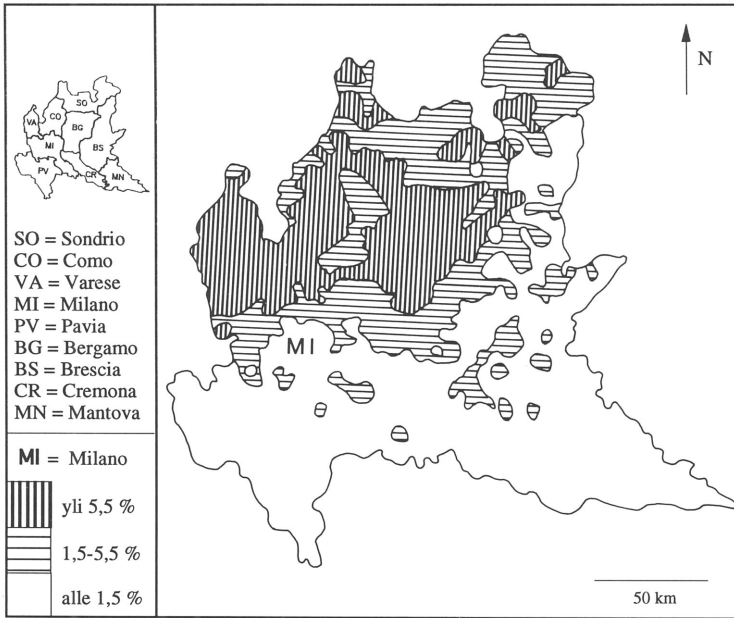
Italian muodostaminen liittovaltioksi tuli Lega Lombardan tavoitteeksi 1980-luvun lopulla. Tämä merkitsisi veroasteen yhtäläistämistä koko Italiassa ja lukuisten strategisten tekijöiden luovuttamista lombardialaisten itsensä päätettäviksi. Näitä tekijöitä olivat mm. verot, eläkejärjestelmä, koululaitos, muu julkinen hallinto ja lombardialaisten asettaminen etusijalle jaettaessa työpaikkoja ja asuntoja sekä myönnettäessä avustuksia ja luottoja Lombardian alueella. Näiden konkreettisten esitysten lisäksi lombardialaisten identiteetin vahvistaminen historian, kulttuurin ja kielen kautta oli yhä tavoitteena (Diamanti 1993: 60–61).

Lega Lombardan suosio kasvoi Lombardiasa niin, että vuoden 1989 europarlamenttivaaleissa se sai 8 % kannatuksen ja laajensi alueellista suosiotaan Lombardian länsi- ja eteläosassa Brescian, Cremonan ja Pavian provinssissa. Vuoden 1990 aluevaaleissa suosio kasvoi räjähdysmäisesti ja puolue sai peräti 18 % hyväksytyistä äänistä. Suurin kasvu tapahtui Brescian provinssissa (+17,3 prosenttiyksikköä) ja Lombardian pohjoisrajan kunnissa. Alueellisesti kannatus oli laajentunut vuodesta 1987 siten, että suurimman kannatuksen painopiste oli siirtynyt Länsi-Lombardiasta Varesen provissista Itä-Lombardiaan Brescian provinssiin, jossa Lega Lombarda sai 24,2 % äänistä. Kuvasta 5 voidaan havaita, miten yhä Milanon metropolialueella Lega Lombardan suosio oli selvästi pienempi. Verrattaessa kuvia 4 ja 5 keskenään on otettava huomioon, että äänestysprosenttiluvut ovat erilaiset.

Myös muualla Pohjois-Italiassa autonomiset liikkeet kasvattivat suosiotaan vuoden 1990 aluevaaleissa. Trentinon läänissä Veronan ja Vicenzan provinssissa kannatusluvut ylittivät 9 % ja Piemontessa Legan saama kannatus kasvoi hieman Piemont Autonomistan liitoutuessa Lombardian Lega-liikkeiden kanssa. Ensi kertaa Legat saivat merkittävän määrän ääniä Emilia-Romagnan läänissä, Piacenzan ja Parman provinssissa. Lega-liikkeet olivat levinneet myös Välimeren rantaan Ligurian lääniin, jossa Savonan provinssissa Lega sai 7 % kannatuksen (Diamanti 1993: 31–33).

Autonomisten liikkeiden yhdistyminen: Lega Nord

Itsenäisten autonomisten liikkeiden suosio Italiassa oli kasvanut uudestaan rajusti 1980-luvun loppuvuosina liittyen niin kansallisiin kuin kansainvälisiin tekijöihin. Italian taloudellinen rakenne oli muuttunut 1980-luvulla talouden restruk-

Kuva 5. Lega Lombardaa äänestäneiden alueellinen jakautuma vuoden 1990 aluevaaleissa. (Natale 1991: 101).

turaation myötä ja puoluepoliittisin perustein laajentunut julkinen sektori oli paisunut ja osoittautunut hitaaksi, tehottomaksi ja huonoksi palvelujen tarjoajaksi. Maan velkaantuminen oli kasvanut ennätyslukuihin ja verotusta kiristettiin kerta toisensa jälkeen, mikä kohdistui erityisesti suureen osaan aktiivista työväestöä ja erityisesti pieniin yksityisyrittäjiin kaupan, käsityön ja pienteollisuuden piirissä. Suuret Pohjois-Italian teolliset yksiköt, jotka olivat houkutelleet työntekijöitä Etelä-Italiasta 1960-luvulla olivat nyt toiminnan supistuksen ja lakkautuksen edessä. 'Paikallisen' väestön ja muualta Italiasta ja erityisesti kolmannelta maailmalta (laittomasti) tulleiden siirtolaisten välille alkoi syntyä erimielisyyksiä. Kansainvälisistä tekijöistä puoluepolitiikkaan heijastui erityisesti Itä-Euroopan vapautuminen, sillä Italiassa voimakas kommunistipuolue (PCI) ajautui kriisiin ja kommunismin vastaisesta taistelusta koostunut yksi DC:n peruspilareista alkoi mureta.

Lega-liikkeet lähtivät voimakkaasti painottamaan juuri edellä mainittuja teemoja tultaessa 1990-luvulle. Legain poliittinen ohjelma kohdistuikin vuodesta 1990 lähtien erityisesti taloudellisen ja verotuksellisen autonomian pyrkimykseen ja perinteisen instituutiokoneiston vastustukseen (Diamanti 1993: 70). Osana tätä politiikkaa olivat protestit, joissa Lega kannusti pohjoisitalialaisia kieltäytymään tiettyjen verojen maksamisesta, koska nämä varat suunnattaisiin Etelä-Italian tukemiseen ja niillä tuettaisiin 'korruptoituu-

nutta keskusvaltaa'. Lega Lombardan johtajan Bossin etnoregionalistinen tausta näkyi puolueen kommunikatiivisen strategian valinnassa. Vaikka Bossi ei enää pyrkinytkään lombardian kielen rakentamiseen osana puolueen politiikkaa, hän ymmärsi, että kieli on yksi tärkeimmistä tekijöistä, jolla Lega-liikkeen sisälle voitaisiin luoda yhteinen identiteetti. Bossin valinta oli siirtymisen voimakkaaseen populaariin kansankieleen, jota sävyttivät strategiset lombardian eri murteilla lausutut sanat ja useiden lauseiden kaksimielinen merkitys. Bossi rikkoi kielellään yleisitalian lingvistisen koodiston ja tavallisesti hyvin retorisen italialaisen puoluepoliittisen ilmaisutyylin (Biorgio 1991: 69). Tämä populaari kielenkäyttö meni nopeasti kansaan, vaikka se ehkä rajoittikin suosiota ylemmän porvariston ja sivistyneistön keskuudessa. Bossi painotti aggressiivisen ja populaarin kielen käyttöä erityisesti hyökätessään muita poliittisia puolueita ja maan keskushallintoa vastaan.

Mycs alue otettiin uuden tarkastelun kohteeksi heti 1990-luvun alussa. Bossi, josta oli tullut Lega-liikkeiden suvereeni johtaja, totesi yhteen läiniin perustuvan alueen liian suppeaksi, jolloin Lega Lombarda siirtyi taloudellisiin seikkoihin perustuvasta ja alueellisesti suppeasti rajatusta regionalismista kohti federalismia. Valitun strategian piirteet ovat lähellä mekaanisen federalismin muotoa, jossa kansallisvaltion hallintovalta hajautetaan alueiden itsehallinnoksi ja alueiden keskuksiin keskitetään taloudellinen, poliittinen

ja hallinnollinen valta (Rokkan & Unwin 1982: 11). Williams (1985: 120) käyttää termiä konfederalismi, jossa keskushallinnon tehtäväksi jää vain kansallisvaltion sisäisten alueiden välisten ongelmien hoitaminen, mutta muuten alueilla on laaja itsehallinto. Lombardian aseman korostaminen keskushallintoa vastaan olisi kylläkin lyhyellä tähtäyksellä suosiota tuova politiikka, mutta keskipitkällä aikavälillä muiden Lega-liikkeiden suosion kasvaessa Pohjois-Italian lääneihin autonomia ajavat liikkeet kääntyisivät taistelemaan toisiaan vastaan. Toinen poliittis-strateginen syy oli se, että kokoamalla Lega-liikkeet yhteen, esimerkiksi niiden territoriaalisuuteen vedoten, liikkeen sanomalla olisi paljon suurempi painoarvo.

Käytännön ongelmana oli Lega-liikkeiden poliittinen hajanaisuus, mutta territoriaalisuuden uudella ulottuvuudella pystyttiin muodostamaan Lega-liikkeistä yhteinen järjestö. Aluksi muodostettiin Alleanza Nord, jossa Lega Lombarda ja viisi muuta autonomista puoluetta liittyivät yhteen. Alleanza Nordista muotoutui pian *Lega Nord*, yhteinen kattojärjestö, joka piti ensimmäisen kokouksensa helmikuussa 1991. Yhtenäinen kattojärjestö muodosti ongelman ajatellen Lega-liikkeiden aiemmin käyttämää homogeenisia territoriaalista identiteettiä toiminnan ideologian peruspilarina, sillä Pohjois-Italia oli useiden erilaisten kulttuurien sekoittama alue, jolla ei ollut yhteistä historiallista, kulttuurista tai kielellistä perustaa. Tässä vaiheessa alkuperäisen etnoregionalismin linjalla jatkaaneet autonomiset liikkeet Union Piemontesa ja Union del Popolo Veneto hyökkäsivät voimakkaasti Bossin kehittämää kulttuurisesti suppean regionalismin ja mekaanisen federalismin aatetta vastaan ja syyttivät Bossin ja Lega Lombardan muuttaneen liikkeen alkuperäiset toiminta-aatteet täysin. Molemmat liikkeet jättäytyivätkin pois tästä kattojärjestöstä ja jatkoivat omalla poliittisellä tiellään jopa vastustaen Lega Nordin politiikkaa (Diamanti 1993: 67–73).

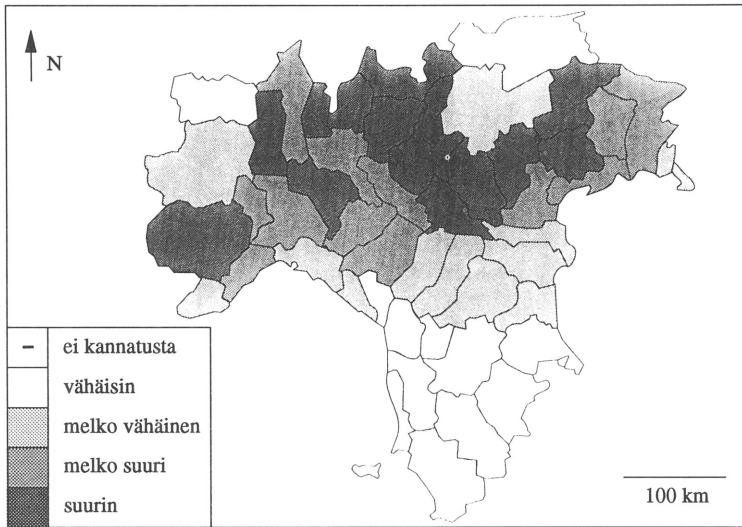
Lega Nord esitti poliittisena tavoitteenaan Italian jakoa pohjoisen, keskiosan ja etelän suuralueisiin, joista muodostettaisiin Italian liittotasavallan pää-alueet. Aluejaon perusteina esitettiin näiden suuralueiden taloudellinen ja sosiaalinen samankaltaisuus. Pohjoisen suuralueeseen kuulusivat Pohjois-Italian läänit aina Toscanaan asti, jolloin siitä muodostuisi riittävän suuri, jotta se voisi tulla itsenäisesti toimeen taloudellisia seikkoja ajatellen. Territoriaalista identiteettiä vahvistaakseen Lega Nord loi pohjoisen suuralueesta Pohjoisen Tasavallan (Repubblica del Nord) ja laati sille tyyppillisiä kansallisvaltioon identifioitavissa olevia symboliarvoja, kuten lipun,

oman rahayksikön ja passin sekä kartografista materiaalia, jossa tehtiin selkeä eroitus pohjoisen ja muiden alueiden välillä. Bossi vannoi myös 25 000 Legan kannattajan kanssa uskollisuutta Pohjoisen Tasavallalle ns. Pontidan julistuksessa vuonna 1990. Pohjoisen ja etelän välisiä eroja vahvistettiin toteamuksilla:

»Pohjoinen on samankaltainen kylmän Euroopan kanssa, kun taas Etelä, väliimerellinen alue, on kohdistanut katseensa aina Afrikkaan; pohjoisessa on antropologisen yhtenevyyden lisäksi taloudellinen yhtenevyys, jota hallitsee yrityskulttuuri» (Diamanti 1993: 74–75).

Lega Nord vaati suurempaa autonomiaa Pohjois-Italian alueille, erityisesti niiden tuotannollisen sektorin suhteen. Tässä vaiheessa Lega Nordin johtaja Bossi hyödynsi myös kansainvälistä poliittista kehitystä Itä-Euroopassa ja vertasi Pohjois-Italian ja maan keskusvallan suhdetta entiseen Neuvostoliittoon ja sen vasallivaltioihin. Hetkellisesti Lega Nord uhkasi jopa Pohjois-Italian irtautumisella Italiasta, mikäli esitettyjä autonomiavaatimuksia ei toteutettaisi.

Italian sisäpoliittinen tilanne oli suotuisa voimakkaasti puolueita ja hallitusta vastaan protestoivalle Lega Nordille, sillä juuri ennen vuoden 1992 keväällä pidettyjä parlamenttivaaleja oli aloitettu poliitikkojen pidätykset liittyen lahjuskandaaleihin, jota Bossi käytti esimerkkinä maan korruptoituneesta puoluevallasta, johon tarvittaisiin muutos. Lega Nord sai suuren menestyksen vuoden 1992 parlamenttivaaleissa. Äänestäjiä liukui Lega Nordin kannattajiksi entisistä suurpuolueista, erityisesti poliittisessa kriisissä kamppailevasta DC:sta. Lega Nordin suosio kasvoi joka alueella ja se levisi jokaiseen Pohjois- ja Keski-Italian provinssiin. Lega Nord sai yli 20 % äänistä 17 provinssissa, 11–20 % 16 provinssissa ja 5–10 % 6 provinssissa. 'Perinteisessä' autonomisten liikkeiden kannalta vahvassa Veneton läänissä Lega Nord sai 18 % äänistä ja muut autonomiset liikkeet 7,5 %. Venetossa Legan vahvimiksi alueiksi tulivat entisten Bellunon (21,9 %) ja Trevison (24,5 %) provinssien lisäksi Vicenza (24,9 %) ja Verona (23,7 %). Piemontessa autonomisten liikkeiden äänimäärä oli 16 % ja Lega Nordin vahvimpina provinseinä olivat Cuneo (20,6 %) ja Vercelli (20,7 %). Lombardiassa Lega Nordin kannatus oli suurinta, sillä siellä se sai yhteensä 23 % äänistä, joista lähes kaikki oli suunnattu Lega Lombardalle. Suurin kannatus sijoittui jälleen alueen pohjoisen provissihin Bergamoon (27,6 %), Vareseeseen (25,9 %) ja Comoon (24,9 %), joiden lisänä oli Brescia (26,4 %), kuten vuoden 1990 aluevaalit antoivat odottaa. Näiden perinteisten läänien li-

Kuva 6. Autonomisia liikkeitä äänestäneiden alueellinen jakautuma vuoden 1992 parlamenttivaaleissa. Kannatuksen suuruus provinssittain. (Diamanti 1993: 28).

säksi Lega Nordin suosio kasvoi laajasti muualla Pohjois- ja Keski-Italian lääneissä ja se sai 15 % äänistä Liguriassa ja Friulissa, jossa se ylitti 17 % Pordenonen ja Udinen provinssissa. Trentino Alto Adigessa äänimäärä oli 10 % ja Emilia-Romagnassa Lega Nordin kannatus nousi 9 %:iin, jossa Lombardiaa lähellä sijaitsevilla Piacenzan ja Parman provinssissa kannatus oli peräti yli 17 %. Myös Toscanassa Lega Nord sai yli 3 % äänistä (Diamanti 1993: 20–34).

Autonomisesta liikkeestä massapuolueeksi: La Lega Nord vuoden 1992 jälkeen

Lega Nordin suosion kasvu on jatkunut vuoden 1992 vaalien jälkeen. Se sai vahvistusta erityisesti Italian sisäpoliittisista skandaaleista. Kevästä 1992 kesään 1993 oli satoja italialaisia poliitikkoja, lukuisia ministereitä, talousjohtajia, puolueiden hallintohenkilökuntaa ja kaupunkien johtohenkilökuntaa pidätetty, erityisesti aluksi Lombardian alueella, mutta myöhemmin myös muualla Italiassa. Pääasiallinen syytös oli ollut laitton puolueiden toiminnan rahoittaminen ja puolueiden virkamiesten lahjonta. Puoluevirkailejiin kohdistunut syytös oli tämän lahjoman vastaanotto ja rahojen talletus pimeille pankkileille mm. Sveitsiin. Erityisesti lahjusskandaaliin oli sotkeutunut 1980-luvulla valtaa pitänyt sosialistipuolue PSI, mutta myös muiden suurten puolueiden henkilökuntaa pidätettiin. Lega Nord käytti hyväksi tätä Milanosta käsin johdettua korruption vastaista *Mani Pulite*-ohjelmaa yhtenä osoituksena maan keskusvallan rappioitumises-

ta ja pönkitti tällä suosiotaan. Toinen poliittinen skandaali olivat epäselvyydet tiettyjen maan poliitikkojen suhteissa Mafiaan.

Lega Nordin suosion kasvua osoittivat kaksi poikkeustilanteessa vuoden 1992 joulukuussa pidettyä paikallishallinnon vaalia Lombardiassa, jotka kummatkin se voitti. Näin Lega Nordista tuli ensi kertaa valtapuolue tärkeissä kaupungeissa, joista toinen oli liikkeen syntyalue Varese ja toinen oli Monza. Monzan voitto oli tärkeä, sillä se oli ensimmäinen merkittävä voitto julkisuuden kannalta tärkeässä Milanon provinssissa, jossa Lega Nordin suosion taustalla olivat paljolti edellä mainitut lahjusskandaalit. Vuonna 1993 uuden lain myötä kaupunginjohtajien vaali tuli suoraksi kaksiosaiseksi kansanvaaliksi. Ensimmäiset vaalit pidettiin vuoden 1993 kesällä ja Lega Nordin kannatus kasvoi edelleen, sillä se sai useiden kaupunkien johdon haltuunsa pitkin Pohjois-Italiaa, ja mikä tärkeintä myös Milanossa, jossa Legan Nordin ehdokas Formentini sai 11 ehdokkaan joukossa ensimmäisellä kierroksella 37,4 % äänistä ja toisella kierroksella 57,1 % (Corriere della Sera 1993). Muut kaupungit, joissa oli Lega Nordin vetämä kaupunginhallinto kesällä 1993, olivat Pavia, Novara, Vercelli, Mantova, Lecco, Porderone ja Gorizia.

Vuoden 1992 kevään vaalimenestyksen jälkeen alun perin territoriaalisesti suppeista Lega-liikkeistä oli kasvanut jo valtakunnan tasolla suuri puolue, jonka tavoitteet siirtyivät suosion kasvamisen myötä yhä lähemmäksi maan todellista valtaa eli Italian hallitusta. Tähän liittyi puolueen systemaattisempi hallinnollinen järjestäminen,

josta yhtenä esimerkkinä oli se, että puolue lisäsi toimistojen määrää runsaasti avaten niitä jokaiseen provinssiin Pohjois-Italiassa ja Toscanassa (Diamanti 1993: 96–97). Vuoden 1992 vaalivoitto oli syynä siihen, että Lega Nord, tai tarkemmin sen johtaja Bossi, otti territoriaalisuuden puolueen poliittisena viitekehyksenä jälleen keran uuteen tarkasteluun. Osoituksena puolueen johtajan Bossin vakavista suunnitelmista siirtyä kohti koko maan valtaa olivat Lega Nord -puolueen suunnitelmat esiintyä nimikkeellä *Lega Italia Federale* Keski-Italiassa ja suunnitelmat siirtyä laajemmin myös etelään, jolloin puolueen territoriaalisuudeksi kentaiksi tulisi koko Italia. Lega Nordin ideologisina perusteina olivat kuitenkin yhä territoriaalisuus ja vastustus niitä henkilöitä tai instituutioita kohtaan, jotka uhkasivat tätä territoriaalisuutta.

Lega Nord on myös yksi esimerkki siitä, miten Euroopassa autonomiaa ajavien liikkeiden tavoitteeksi on tulossa 1990-luvulla yhä enemmän nimenomaan taloudellinen autonomia ja miten nämä liikkeet sijaitsevat useimmiten maan taloudellisesti vauraimmalla alueella. Esimerkkeinä voidaan mainita Lombardia Italiassa ja Katalonia Espanjassa. Toinen suuri ongelma näiden liikkeiden politiikassa on ollut niiden jyrkkä suhtautuminen siirtolaisiin, esimerkkinä tästä käy Le Penin ajama politiikka Ranskassa. Onko kyseessä kansallisvaltiossa ilmenevä solidaarisuuden kriisi, kun talouskriisi pitkittyy?

Lega Nordista on tullut Italiassa symboli keskusvaltaa, perinteistä puoluekoneistoa ja tehotonta maan talouspolitiikkaa vastaan. Tämä on liikkeiden jokaisen Lega-alajärjestön hyväksyttävissä, vaikka monet Lega Nordin periaatteista ovat ristiriidassa paikallisten liikkeiden politiikan kanssa. Bossi on käyttänyt territoriaalisuuteen perustuvaa ideologiaa menestyksekkäästi, mutta hän on kuitenkin jättänyt paikallisesti orientoituneille liikkeille niiden paikallisen viitekehyksen, johon äänestäjäkunta pystyy samaistumaan. Lega Nordin karismaattisen johtajan ja hyvinkin populistisesti esiintyneen Umberto Bossin asemaa puolueen suosion kasvattamisessa ei ole syytä aliarvioida. Kuitenkin on todettava, että territoriaalisuus Lega-liikkeen poliittisena viitekehyksenä on kaventunut eri laajuisten alueiden asettamiseksi muiden Italian alueiden edelle.

Lega Nordin siirtyessä kohti todellista valtaa vuoden 1993 aikana on sen toiminta ja poliittinen retoriikka eriytyvässä. Useat Bossin lausunnot ovat ristiriidassa toteutettavissa olevan politiikan kanssa. Tästä esimerkkinä voidaan mainita työpaikkojen lupaaminen Pohjois-Italian asukkailla ja esimerkiksi Monzassa ja Milanossa voimakkaaseen julkisten palvelujen yksityistämiseen

pyrkivät toimet, joiden seurauksena ovat laajat julkisen sektorin työntekijöiden irtisanomiset. Samoin jatkuvat yhä hyökkäykset perinteisiä suurpuolueita vastaan, vaikka paikallispolitiikassa Lega Nord on yhteistyössä niiden kanssa, tosin pakon edessä. Edelleen ristiriitainen on pyrkimys kestävään Italian liittovaltion politiikkaan ja toisaalla Etelä-Italiasta kotoisin olevien syrjintä Pohjois-Italian provinseissa. Siirtymä pienestä suppean alueen kulttuurista autonomiaa ajavasta ja kärkevästä mutta varsin yhtenäisestä oppositioliikkeestä suureksi valtakunnalliseksi massapuolueeksi on käynnissä, mutta lupaaminen kaikille (Lega Nordin kannattajille) kaikkea voi johtaa liikkeen sisäiseen pirstoutumiseen, kun Italian sisäpoliittinen kiehumtavaie on ohi.

KIRJALLISUUS

- Biorgio, Roberto (1991). La Lega come attore politico: dal federalismo al populismo regionalista. *Teoksessa* Mannheim, Renato (ed.): *La Lega Lombarda*, 34–82. Feltrinelli, Milano.
- Corriere della Sera (1993). *Corriere della Sera* 22. kesäkuuta 1993: 1–11, 44–46.
- Dardano, Maurizio & Pietro Trifone (1989). *Grammatica italiana con nozioni di linguistica*. 609 s. Zanichelli, Bologna.
- Diamanti, Ilvo (1993). *La Lega. Geografia, storia e sociologia di un nuovo soggetto politico*. 127 s. Donzelli, Roma.
- Lehtinen, Ari (1987). Regionalismin ja ekokehityksen yhteys aluepoliittisessa murroksessa. *Suunnittelu- ja maantieteen yhdistyksen julkaisuja* 28. 88 s. SMY, Helsinki.
- Lombardia autonomista (1988). Autonomia regionale significa anche... *Lombardia autonomista* 5/1988.
- Miglio, Gianfranco (1993). All'armi siam leghisti. *L'Espresso* 7/1993.
- Natale, Paolo (1991). Lega Lombarda e insediamento territoriale: un'analisi ecologica. *Teoksessa*: Mannheim, Renato (ed.): *La Lega Lombarda*, 83–121. Feltrinelli, Milano.
- Paasi, Anssi (1991). Muuttuvat aluekäsitteet maantieteen kehityksen heijastajana. *Terra* 103: 4, 293–308.
- Rokkan, Stein & Derek W. Urwin (1982). Introduction: centres and peripheries in Western Europe. *Teoksessa* Rokkan, Stein & Derek W. Urwin (ed.): *The politics of territorial identity*, 1–17. SAGE, London.
- Savolainen, Jaana (1993). Liittovaltio pelastaisi Italian. *Helsingin Sanomat*, 12. marraskuuta 1993.
- Taylor, Peter J. (1985). *Political Geography*. 238 s. Longman, London.
- Vimercati, L. (1990). *I Lombardi alla nuova crociata*. Mursia, Milano.
- Williams, C.H. (1985). Minority groups in the modern state. Pacione, Michael (ed.) *Progress in Political Geography*, 111–151. Croom Helm, London.

SUMMARY

This review studies the autonomous movements of North Italy during the 1980s and 1990s and how the concept of territoriality appears as political framework in these movements. The review explains the evolution of Lega-movement in detail from the early 1980's Liga Veneta (Venetian league) and the late 1980's Lega Lombarda (Lombardian League) to the early 1990's Lega Nord (Northern League). The latter became rapidly the most voted political party of North Italy and acquired considerable political force. From geographical point of view it is interesting that the concept of territoriality has been one of the most important political frameworks for Lega-movement, however, the concept has changed the meaning through the years. In the early stages of Lega-movement territoriality was considered as etnoregionalism

related to a small area with strong cultural base, then it was changed to regionalism related to a larger region focused more on economic and less on cultural perspectives and finally it was changed to mechanic federalism aiming to transform Italy to a federal state where the northern part of Italy would have substantial amount of economic autonomy.

The evolution of Lega-movement is a sum of several national and international factors. One definitive reason for the success is the personal role of the charismatic populist leader of Lega, Mr. Umberto Bossi. Besides this, people's angry against bribed politicians and organised crime in Italy is certainly one factor but, unfortunately, the evolution should be considered also as one example of a (becoming) rupture of solidarity in many European nation states between richer and poorer regions.